

Съфинансиран от програма
„Еразъм+“
на Европейския съюз

Проучване на процеса на валидиране на предходно обучение (Задача А1)

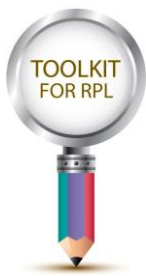
Инструментариум за валидиране на предходен обучителен опит

ИР1: Отчет за резултатите от проведеният анализ на потребностите

Резюме

Този проект е финансиран от програма „Еразъм +“ на Европейската комисия. Настоящата публикация излага само възгледите на автора, като Комисията не носи отговорност за изчерпателността и верността на информацията, посочена тук, нито за възможните начини за нейната употреба.

„Инструмент за оценка на предходен обучителен опит в обучението за възрастни,
базиран на Европейската квалификационна рамка“
Номер на проекта: 2018-1-TR01-KA204-057994

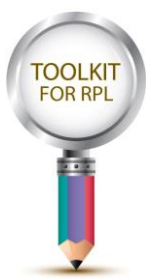
Настоящото резюме бе създадено въз основа на окончателния доклад, разработен в рамките на Интелектуален резултат 1 - дейност A1 на проекта „Инструмент за оценка на предходен обучителен опит в обучението за възрастни, базиран на Европейската квалификационна рамка“. Основната цел на доклада е да събере информация за признаването на предходно обучение (ППО) в страните партньори - Австрия, България, Гърция, Португалия и Турция.

Съгласно Препоръката на Съвета на Европейския съюз от 20 декември 2012г. относно утвърждаването на неформалното и информалното учене, признаването на предходно обучение (ППО) означава валидиране на резултатите от обучението, независимо дали от формално образование, неформално или информално учене, придобити преди процеса на валидирането.

Процесът ППО предполага реализирането на процес на валидиране, което означава, съгласно споменатата препоръка, процес на потвърждаване от упълномощен орган, че дадено лице е придобило резултати от учене, измерени спрямо съответния държавен образователен стандарт и се състои от следните четири отделни фази: идентификация, документация, формална оценка и сертифициране.

Що се отнася до образованието и обучението на възрастни в страните партньори, анализът на количествените официални данни на Евростат (за годините 2016, 2017 и 2018г.) показва, че макар и лекият спад между 2016 г. и 2018 г. на броя на възрастните хора с ниско ниво на образование, значителен процент от възрастното население има ниска степен на образование, което има значително влияние върху равнището на безработица и икономиката в страните от Европейския съюз. Това намаляване е със сигурност в съответствие с всички инициативи и политики за учене през целия живот на европейско равнище.

В **Австрия** образованието за възрастни включва различни дейности, като преподаване, групови дейности, консултиране, ориентиране, управление и библиотечни услуги. Образованието и обучението за възрастни се осъществява от различни държавни

институции, НПО-та и частни институции, като по-голямата част от образователните дейности се предоставят от НПО-та, институции, управлявани от социалните партньори и доставчици на ПОО.

Съществуващите видове обучения за възрастни са: повишаване на постиженията в ключовите компетентности; постигане на призната квалификация; преход към пазара на труда; либерално (популярно) образование за възрастни; публично субсидирани програми за възрастни обучаеми.

В **България** системата за образование и обучение на възрастни обхваща всички образователни и квалификационни нива на общо, професионално, висше образование и обучение за възрастни и във всичките си аспекти - формално, неформално и информално учене. Програмите за обучение на възрастни подкрепят придобиването и непрекъснатото развитие на осемте ключови умения за обучение на възрастни, признати от процесите на валидиране в България.

В **Гърция** „общото образование за възрастни“, което включва всички организирани учебни дейности, насочени към тях, се осигурява от институциите за формално образование или неформално образование. Всички форми на организирано образование за възрастни се предоставят от публични, общински или частни институции. Възможностите за професионално образование и обучение (ПОО) са: програми за професионално обучение, предлагани от професионални училища (ЕКР ниво 5); висши професионални програми, предлагани от висшите училища (ЕКР ниво 5); курсове за обучение на възрастни (продължаващо професионално образование и обучение, предлагано от Институт за професионално обучение и други органи, предоставящи обучение за служители и / или безработни и други уязвими групи.

В **Португалия** разпоредбите за образование и обучение на възрастни са разнообразни и ориентирани към конкретни цели и целеви групи: за повишаване на постиженията в основните умения; португалски език за чуждоезични граждани; постигане на призната квалификация по време на зряла възраст (курсове за образование и обучение на възрастни); преход към пазара на труда; сертифицирано модулно обучение; друг вид образование за възрастни (университети за възрастни граждани).

В **Турция** образователната система е структурирана в две основни области: формално и неформално. Неформалното образование включва мерки и дейности, които отговарят на образователните нужди на всички индивиди - млади и възрастни, на всяка възраст. Курсовете се организират в институции, работещи в рамките на Генералната дирекция за учене през целия живот, свързани с образованието за възрастни, приети като част от ученето през целия живот.

Що се отнася до признаването, валидирането и акредитацията на неформалното и информалното учене, според Глобалната обсерватория за признаване, валидиране и акредитация на неформалното и информалното обучение на ЮНЕСКО, това е един от стълбовете на всяка програма за учене през целия живот, въпреки че нивото на развитие се различава в отделните страни.

В **Австрия** няма цялостна рамка за валидиране на предходното обучение. В момента се разработва национална стратегия в тясно сътрудничество с процесите за разработване на Национална квалификационна рамка и за прилагане на стратегия за учене през целия живот. Австрийската академия за продължаващо обучение (WBA) признава формално придобити компетенции, както и компетенции, които са получени по неформални или информални начини. Признаването се утвърждава в процес на две нива - завършилите получават WBA-сертификат (основна степен) и като следваща стъпка дипломата за WBA (специфична степен). Необходимо е завършено професионално образование или училищна квалификация, по-високи от задължителното средно образование, както и практически опит в сектора. Австрийският интеграционен фонд осигурява подкрепа и финансиране за официално признаване.

В **България** няма национална система за валидиране, която да обхваща всички образователни сектори. Процесът за признаване е най-развит в сектора на ПОО. В момента съществуват споразумения за валидиране, включително признаване на предходно обучение по отношение на общото, професионалното и образованието за възрастни.

Валидирането на неформалното и информалното учене се подкрепя от подходящи насоки и консултации. Националната агенция за професионално образование и обучение играе ключова роля в процеса на модернизация на системата на ПОО. Оценката на неформалните умения е част от процеса от три стъпки (оценка / одит на уменията; предложение за обучение; валидиране и признаване). Групите в неравностойно положение, включително лицата, които са безработни, и тези, които са изложени на риск от безработица, над 16 години, се възползват от валидирането. На ниво висше образование някои аспекти на валидирането, по отношение на отпускането на кредити и достъпа до висше образование, са обхванати от Закона за висшето образование.

В **Гърция** не съществува специална национално въведена система за признаване, валидиране и акредитиране на предишен образователен опит. Съществуват обаче някои подходи, които подкрепят оценката на квалификациите и ги класифицират на определени нива: устройство за „превод“ във висшето образование, което позволява сравняването на различни квалификации; сертифицирането на резултатите, т.е. резултатите от неформалното образование, както и информалното обучение, т.е. знанията, уменията и компетенциите, които хората ще придобият по време на обучението; сертифициране на приноса за учене през целия живот (професионални профили, инфраструктури на центрове за обучение, обучители, програми за обучение, материали за обучение и др.). ЕОРРЕР е Националната организация за сертифициране на квалификациите и професионалното ориентиране, работи под надзора на министъра на образованието и религиозните въпроси, културата и спорта.

В **Португалия** инициативата за нови възможности беше създадена в края на 2005г. с цел преодоляване на структурния дефицит в квалификациите, чрез предоставяне на общо образование на населението. Процесът на признаване, валидиране и сертифициране на компетенциите е част от националната квалификационна система и в момента се разработва в централните за квалификации. Националната агенция за квалификация и професионално образование и обучение осигурява развитието и управлението на националната система за признаване, валидиране

и сертифициране на компетенциите. Процесът се основава на набор от методологични подходи (одит на компетенциите, автобиографичен подход), които позволяват идентифициране, разпознаване, валидиране и сертифициране на придобити по-рано компетенции от възрастни през целия живот във формален, неформален и информален контекст. При висшето образование се извършва валидиране на неформалното и самостоятелното учене, чрез съответствие с резултатите от учебните единици, идентифицирани в рамките на плановете за обучение. Следователно, когато става въпрос за сферата на възрастните, са положени значителни усилия за признаване, валидиране и сертифициране на компетенциите, придобити във формален, неформален и информален контекст.

В **Турция** приоритет е въвеждането на системи за валидиране на неформалното и информално учене. Една от основните цели е вече разработената турска квалификационна рамка. Основните институции на валидирането са: Министерство на образованието, Служба за професионална квалификация (VQA); университети; НПО. Процедурите за признаване и приоритизиране се извършват в 27 области и 142 клона в центровете за професионално образование. Валидирането се извършва основно по два начина. Тези, които са упражнявали професия в миналото, но нямат удостоверение за професионално обучение, свързано с професията, трябва да се обърнат към най-близкия Център за професионално обучение. Вторият начин е да се положи изпит, като се подаде заявление до упълномощените от Органа за професионална квалификация лица за сертифициране на персонала.

В заключение, факт е, че поради разнообразния социален и културен контекст на всяка страна партньор, е естествено да се срещат различия в образованието и обучението на възрастни и в системите за обучение по заетост.

Във всички страни-партньори броят на възрастните с образование по-ниско от и с основно намалява, въпреки че това намаление все още не задоволява големия брой възрастни в това състояние, нито европейските цели по тези въпроси. Също така е естествено партньорските държави да имат сходства в своите

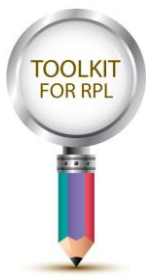

системи и все повече се движат към намаляване на различията между тях, тъй като на европейско равнище са изготвени няколко политики, стратегии и инициативи за учене през целия живот. Всички страни партньори по проекта или чрез публични или частни организации осигуряват образование и обучение на своите възрастни, особено за тези в неравностойно положение, като нискоквалифицираните, преждевременно напускащите училище, безработните възрастни.

Що се отнася до признаването, валидирането и акредитирането на предишното обучение, отново има различия в процесите, извършвани в различните страни, особено по отношение на получателите и секторите на образованието, които участват в утвърждаването. Всъщност националните подходи за създаване на тези договорености са различни: някои страни приемат национален подход, докато други се фокусират върху конкретни сектори. Възможности за валидиране съществуват в различните сектори на образованието и се простират в различна степен в пазара на труда и в третия сектор.¹

Поради описаната ситуация и като се имат предвид целите на проекта, партньорите трябва да идентифицират успешен валидиращ подход (във вид най-добра практика), който може да се използва като отправна точка за партньорството. Това означава система, която обхваща значителен брой бенефициенти и нива на образование и обучение, и следва фазите на валидиране, както е описано в препоръката на Съвета на Европейския съюз от 2012 г. Опитът и системата за валидиране в Португалия отговарят на всички тези характеристики и следователно могат да бъдат използвани като отправна точка за следващите стъпки на проекта, а именно структурираните матрици за по-добро разбиране на начините за събиране на компетенциите в квалификации (описания на компетенциите, знанията и уменията) и инструментариума за професионално ориентиране за професионалисти. Всъщност ще бъде важно да се разбере как да се изготвят квалификации въз основа на резултатите от обучението, как да се опишат професионалните профили, като се вземат предвид

¹ Песуцс: European inventory on validation of non-formal and informal learning – 2016 update Synthesis report, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017.

квалификационните нива на НКР. Това ще доведе до разработването на модул за оценяване на предишното обучение (O2), предоставящ преглед на основните концепции, предположения, принципи, практики, логика, стратегии и инструменти на валидирането, консолидирани с документи / формуляри за процеса на признаване на предходен обучителен опит.